

14.8.2025

Eveliina Lampinen
Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskus,
Veteraanikatu 1, 90101 Oulu

Lupahakemus 17.7.2025

**Lupa poiketa luonnonsuojelulailla rauhoitetun lajin rauhoitussäännöksistä;
upossarpion (Alisma wahlenbergii) kasvinosien kerääminen populaatiogeneettisiä
tutkimuksia varten**

HAKIJA Eveliina Lampinen, SeaMoreEco -hanke

VIREILLE 17.7.2025

HAKEMUS

Hakija SeaMoreEco – hankkeen edustajana hakee Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta (myöh. ELY-keskus) luonnonsuojelulain 83 § mukaista poikkeuslupaa luonnonsuojelulain 74 § mukaisesta kasvilajin suojelemisesta keräämiseltä ja osien leikkaamiselta. SeaMoreEco -hanke on osa Interreg Aurora -ohjelmaa, jonka rooli on rahoittaa tutkimus. SeaMoreEco -hankkeen (myöh. hanke) tarkoituksena on selvittää upossarpion genetiikan maantieteellistä vaihtelua etelä-pohjoissuunnassa Ruotsin ja Suomen populaatioissa. Tutkimusta varten kerätään pieniä upossarpion lehtiosia kuudesta eri yksilöstä ensisijaisesti Hailuodon Santosen tai vaihtoehtoisesti Oulun Oulunsalon rannoilta elo-syyskuussa 2025. Näytteenkeruun toteuttaa Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen biologi. Hakija hakee lupaa nopeutetulla käsittelyllä ja hakee luvan täytäntöönpanoa ennen lainvoimaisuutta; perusteenaan lupaohjeistuksen sekaannuksesta johtunut asian lykkäytyminen. Lupaa haetaan ajalle 1.8.2025-31.12.2025.

Lisäksi hakija hakee maastavientilupaa kerätyille upossarpion kasviosille. Hakija kuitenkin mainitsee myöhemmin hakemuksessa, että maastaviennistä olisi vireillä erillinen lupahakemus Varsinais-Suomen ELY-keskukselle. ELY-keskus toteaa, että hakija on menetellyt oikein hakiessaan lupaa maastavientiin toimivaltaiselta viranomaiselta ja asiaa ei ole siksi tarpeen käsitellä enempää.

*Hakijan syyt ja perustelut poikkeamiselle***1. Luonnonsuojelulain 83 §:n 3 momentin kohta 1:****1) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi tai luontotyyppien säilyttämiseksi;**

Hanke edistää upossarpion suojelua, kun tutkimuksen (ml. näytteenkeruu) myötä ymmärretään paremmin lajin populaatiogenetiikan maantieteellistä vaihtelua. Tutkimus edistää siten lajille sopivien suojelutoimenpiteiden suunnittelua ja päätöksentekoa.

2. Muuta tyydyttävää ratkaisua ei ole tarjolla

Hakijalla ei ole tiedossa vastaavaa, aiemmin kerättyä ja analyyseihin sopivaa aineistoa, joilla voitaisiin korvata suunnitellut näytteenotot.

3. Poikkeaminen ei haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämistä tai saavuttamista,

Luonnonsuojelulain 3 §:n 1 momentin 4 kohdan mukaan eliölajin suotuisalla suojelutasolla tarkoitetaan sitä, että laji pystyy pitkällä aikavälillä säilymään elinvoimaisena luontaisissa elinympäristöissään. Viimeisimmän uhanalaisuusluokituksen (Suomen lajien uhanalaisuus: Punainen kirja 2019) mukaan upossarpio on vaarantunut ja uhanalaisuuden syitä ovat mm. avoimien alueiden sulkeutuminen ja kemialliset haittavaikutukset.

Näytteet kerätään lajin kuudesta yksilöstä, jotka eivät kuole vahingoittumisesta. Lisäksi paikallisen suojelutason säilyminen saavutetaan ottamalla näytteet tuhansien kasviyksilöiden esiintymistä. Alueellisen tai valtakunnallisen suojelutason heikkenemistä ei tapahdu.

Korvaavat toimenpiteet ja niiden seurantaohjelma

Lupahakemuksessa ei esitetä korvaavia toimenpiteitä tai niiden seurantaohjelmaa.

POHJOIS-POHJANMAAN ELINKEINO-, LIIKENNE- JA YMPÄRISTÖKESKUKSEN RATKAISU

Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus (myöh. ELY-keskus) myöntää haetun luvan poiketa upossarpiota koskevasta luonnonsuojelulain 74 § rauhoitusmääräyksestä seuraavin ehdoin:

1. Lupaa saa käyttää hakijan valtuuttama taho ennen luvan lainvoimaisuutta ja lupa on voimassa 31.12.2025 saakka. Hakija vastaa siitä, että työn toteuttajat noudattavat luvan ehtoja.
2. Lupa oikeuttaa keräämään pieniä osia kuuden upossarpioyksilön lehdistä esitetyn suunnitelman mukaisesti. Muita upossarpioyksilöitä ei saa vahingoittaa näytteenkeruun yhteydessä ja esiintymän luona ei saa viipyä tarvittavaa aikaa pidempään.
3. Lupa oikeuttaa näytteenkeruun Hailuodon Santosen ja Oulun Oulunsalon rannoilta. Tarkemmat näytteenkeruupaikkojen sijainnit ja lyhyt kuvaus näytteenkeruun toteutuksesta on raportoitava Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselle *ennen* lupa-ajan päättymistä 31.12.2025.
4. Lupa tai kopio siitä on pidettävä mukana suunniteltuja toimia tehtäessä ja esitettävä pyydettyä valvontaan oikeutetulle henkilölle.
5. Hakija on velvollinen ilmoittamaan näytteenkeruusta näytteenottopaikan maanomistajalle.
6. Jos hanke siirtyy toiselle toimijalle, luvan siirtoa on haettava elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselta. Luvan saanut vastaa kaikista lupapäätöksen mukaisista velvollisuuksista, kunnes hänen tilalleen on hyväksytty toinen.

ELY-keskus voi peruuttaa luvan, mikäli joku luvansaaja laiminlyö luvan ehtojen noudattamista.

LUPAVIRANOMAISEN PERUSTELUT*Taustaa*

Upossarpio on luonnonsuojelulain 69 § mukaisesti rauhoitettu kasvilaji. Luonnonsuojelulain 74 §:n mukaan kiellettyä on rauhoitetun kasvilajin yksilöiden osien tai siementen poimiminen, kerääminen, irti leikkaaminen, juurineen ottaminen tai hävittäminen.

Lisäksi upossarpio on luonnonsuojelulain 78 § sekä luonnonsuojeluasetuksen 9 § ja liitteen 7 mukaisesti Euroopan unionin luontodirektiivin (97/62/EY) liitteen IV tarkoittama tiukkaa suojelua edellyttävä eliölaji, jonka suotuisa suojelutaso on pyrittävä säilyttämään tai palauttamaan tiukan suojelun keinoin.

14.8.2025

14.8.2025

ELY-keskus voi luonnonsuojelulain 83 § 1 mom mukaan poiketa 74 §:ssä mainituista rauhoitusmääräyksistä, jos siitä ei ole haittaa eliölajin suotuisan suojelutason säilyttämiselle tai sen saavuttamiselle. Lisäksi 78 §:ssä tarkoitettujen tiukkaa suojelua edellyttävien eliölajien osalta poikkeamisen edellytyksenä on 1 momentissa säädetyn lisäksi, ettei sille ole muuta tyydyttävää ratkaisua, ja että poikkeus on tarpeen:

- 1) luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseksi tai luontotyyppien säilyttämiseksi;
- 2) erityisen merkittävien vahinkojen ehkäisemiseksi, jotka koskevat viljelmiä, karjankasvatusta, metsiä, kalataloutta tai vesistöjä taikka muuta omaisuutta;
- 3) kansanterveyttä tai yleistä turvallisuutta koskevista taikka muista erittäin tärkeän yleisen edun kannalta pakottavista syistä, mukaan lukien sosiaaliset ja taloudelliset syyt, sekä jos poikkeamisesta on ensisijaisen merkittävää hyötyä ympäristölle;
- 4) näiden eliölajien tutkimus- ja koulutus-, uudelleensijoittamis- tai uudelleenistuttamistarkoituksessa taikka näiden tarkoitusten kannalta tarvittavien lisääntymistoimenpiteiden vuoksi, mukaan lukien kasvien keinotekoinen lisääminen.

Hankkeen vaikutukset lajin suojelutasoon

Upossarpio on 10–30 cm korkea, murtovesilahtien matalassa vedessä ja hiekansekaisilla liejupohjilla kasvava monivuotinen kasvilaji, jonka levinneisyysaluetta on Perämeren rannikko. Laji on todennäköisesti endeeminen Pohjoismaissa. Upossarpio on luokiteltu viimeisimmässä uhanalaisuusluokituksessa (IUCN) luokkaan vaarantunut (VU).

ELY-keskus katsoo, että hakemuksen suunnitelmassa kuvatut, laajuudessaan ja voimakkuudessaan lievät toimet eivät nykytiedon valossa vaaranna upossarpion suojelutasoa paikallisesti tai alueellisesti.

Lupahakemuksessa kuvatut toimet kohdistuvat hyvin pieneen osaan tunnetun esiintymän yksilöistä, eikä lehdistä pienen osan leikkaaminen vaaranna edes käsiteltävien yksilöiden eloonjäämistä. Johtopäätöksenä ELY-keskus arvioi poikkeuksen lopputuloksen olevan neutraalin upossarpion paikallisen populaation suojelutasolle.

Muiden tyydyttävien ratkaisujen puuttuminen

Hakemuksessa esitetyn perusteella ELY-keskus katsoo lajin suojelua edistävän tutkimuksen olevan mahdollista vain uudella näytteenkeruulla.

14.8.2025

Luonnonvaraisen eläimistön ja kasviston suojelemiseen tai luontotyyppien säilyttämiseen liittyvät syyt

ELY-keskus katsoo, että modernit populaatiogeneettiset tutkimukset edistävät suojelutoimenpiteiden suunnittelua. Upossarpion levinneisyysalueella esiintyvää pohjoisen ja etelän suuntaista geneettistä vaihtelua voidaan tarkastella esimerkiksi ilmastonmuutoksen viitekehyksessä, kun ennustetaan lajin säilymistä kasvillisuusvyöhykkeiden siirtyessä pohjoiseen. Geneettisesti eristäytyneet populaatiot ovat myös herkkiä häviämään paikallisesti, joten niiden todentaminen on ensisijaista esimerkiksi populaatioiden välistä geenivirtaa edistävien hankkeiden suunnittelussa.

Edellä kuvatun perusteella hanke täyttää luonnonsuojelulain 83 § mukaiset ja luontodirektiivissä mainitut poikkeamisen edellytykset.

PÄÄTÖKSEN VOIMAANTULO

Tutkimusten tarkoituksena on selvittää uhanalaisen ja tiukasti suojellun upossarpion genetiikan maantieteellistä vaihtelua etelä-pohjoissuunnassa Ruotsin ja Suomen populaatioissa. Tutkimustuloksia käytetään lajin suojelutoimenpiteiden suunnittelun tukena. Upossarpionäytteiden keruu on suoritettava viimeistään syyskuussa luotettavien tulosten varmistamiseksi. On yleisen edun mukaista, että koko maastokausi saadaan hyödynnettyä tutkimuksiin. Tästä syystä päätöksen täytäntöönpanoa ei voida yleisen edun vuoksi lykätä.

Edellä olevan johdosta Pohjois-Pohjanmaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus on päättänyt lain oikeudenkäynnistä hallintoasioissa 122 § 3 momentin 3 kohdan nojalla, että tätä päätöstä on noudatettava mahdollisesta muutoksenhausta huolimatta.

SOVELLETUT OIKEUSOHJEET

Luonnonsuojelulaki (9/2023) 69 §, 74 §, 78 § 1 mom, 83 §
Luonnonsuojeluasetus (1066/2023) 9 §, liite 7

MUUTOKSENHAKU

Tähän päätökseen tyytymätön saa hakea siihen muutosta Pohjois-Suomen hallinto-oikeudelta kirjallisella valituksella. Valitusosoitus on päätöksen liitteenä.

14.8.2025

MAKSUA KOSKEVA PÄÄTÖS**Maksuvelvollinen** Hakija**Maksu** 0 €**Perustelu**

Luonnonsuojelua edistävään tutkimus- tai opetustarkoitukseen taikka ennallistamis-, kunnostus- tai hoitotoimiin myönnettävät poikkeukset ja luvat ovat maksuttomia.

Luonnonsuojelulain 83 §:n 1–3 momentissa tarkoitettu poikkeus eliölajin suojelua koskevista säännöksistä; valtioneuvoston asetus (1215/2023) elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskusten, työ- ja elinkeinotoimistojen sekä kehittämis- ja hallintokeskuksen maksullisista suoritteista vuonna 2025.

Oikaisuvaatimus

Maksuvelvollinen, joka katsoo, että maksun määräämisessä on tapahtunut virhe, voi vaatia siihen kirjallisesti oikaisua Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskukselta. Oikaisuvaatimusohje päätöksen liitteenä.

Tämä asiakirja on hyväksytty viraston sähköisessä asianhallintajärjestelmässä. Asian on esitellyt ylitarkastaja Antti Pöllänen ja ratkaissut yksikönpäällikkö Eero Melantie.

Lisätietoja päätöksestä antaa ylitarkastaja Antti Pöllänen, antti.pollanen@ely-keskus.fi

Liitteet

Asiakirjan sähköinen hyväksymismerkintä
Valitusosoitus

Jakelu

SeaMoreEco / Eveliina Lampinen
Hailuodon kunta / kirjaamo
Oulun kaupunki / kirjaamo
Pohjois-Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri

Päätöksen yleistiedoksianto

Tämä päätös annetaan tiedoksi hallintolain 62 § mukaisella yleistiedoksiannolla. Yleistiedoksiantoa koskeva ilmoitus julkaistaan Pohjois-Pohjanmaan ELY-keskuksen verkkosivuilla: www.ely-keskus.fi/pohjois-pohjanmaa → Kuulutukset

Tämä asiakirja POPELY/2217/2025 on hyväksytty sähköisesti / Detta dokument POPELY/2217/2025 har godkänts elektroniskt

Esittelijä Pöllänen Antti 18.08.2025 08:12

Ratkaisija Melantie Eero 18.08.2025 08:22